

Sygn. akt II KK 161/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

w sprawie **A. B.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 sierpnia 2020 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 28 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...),

na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

**I. uchyla pkt II zaskarżonego wyroku w części rozstrzygającej
o zobowiązaniu oskarżonego A. B. do wykonywania ciężącego na
nim obowiązku łożenia na utrzymanie syna M. B. ,**

**II. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 28 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...), Sąd Rejonowy w W. uznał oskarżonego A. B. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1a k.k., polegającego na tym, że w okresie od 11 maja 2016 r. do 8

lutego 2018 r. w miejscowości D. , pow. W. uchylał się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia Sądu Okręgowego w W. sygn. akt VI C (...), obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie małoletniego syna M. B. rat alimentacyjnych w wysokości 700 zł, reprezentowanego przez matkę E. B. oraz orzeczenia ww. Sądu na rzecz E. B. rat alimentacyjnych w wysokości 200 zł miesięcznie, przez co naraził pokrzywdzonych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym łączna wysokość powstałych z tego tytułu zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych i za czyn ten wymierzył oskarżonemu karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Nadto, Sąd ten, przyjmując za podstawę prawną rozstrzygnięcia art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie syna M. B. , a także zwolnił go od kosztów sądowych, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron, przez co uprawomocnił się z dniem 14 września 2018 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia Sądu Rejonowego w W. wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt II jego części dyspozytywnej, tj. w części dotyczącej zobowiązania oskarżonego do wykonywania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego - na korzyść oskarżonego A. B. . Prokurator Generalny zarzucił Sądowi Rejonowemu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa materialnego, tj. art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k., polegające na zobowiązaniu oskarżonego, na podstawie wskazanych wyżej przepisów, do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie syna M. B. , mimo że wymierzono mu samoistną karę grzywny. Natomiast treść art. 34 § 3 k.k. przewiduje możliwość nałożenia takiego obowiązku jedynie wobec osoby skazanej na karę ograniczenia wolności. Skarżący podniósł, że żaden inny przepis prawa nie upoważnia do orzeczenia wobec oskarżonego takiego obowiązku w przypadku skazania na karę grzywny. Argumentując jak wyżej, skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Nie można bowiem odmówić racji skarżącemu, że w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w W. dopuścił się rażącej i mającej oczywiście istotny wpływ na treść wyroku obrazy prawa materialnego, tj. rażącego naruszenia wskazanych przez Prokuratora Generalnego w zarzucie kasacji przepisów art. 34 § 3 k.k. i art. 72 § 1 pkt 3 k.k. Analiza zaskarżonego orzeczenia oraz treść obowiązujących przepisów Kodeksu karnego nie pozostawia bowiem wątpliwości, że Sąd Rejonowy, skazując A. B. za czyn z art. 209 § 1a k.k. na samoistną karę grzywny nie mógł orzec wobec niego obowiązku z art. 72 § 1 pkt 3 k.k.

Zgodnie z dyspozycją art. 502 § 1 k.p.k. wyrokiem nakazowym można orzec karę ograniczenia wolności lub grzywnę w wysokości do 200 stawek dziennych albo do 200 000 złotych. Przepis art. 502 § 2 k.p.k. daje z kolei Sądowi meriti kompetencję do orzeczenia, obok kary określonej w § 1 (kary grzywny lub kary ograniczenia wolności), środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego, ale wyłącznie w sytuacji, gdy uprawnienie do orzeczenia takiego środka wynika z innego konkretnego przepisu ustawy. Natomiast § 3 art. 502 k.p.k. zezwala Sądowi na poprzestanie na orzeczeniu środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego, jeżeli zachodzą warunki orzeczenia tylko tego środka.

Przypomnieć należy, że katalog środków karnych zawiera art. 39 k.k. i próżno szukać w nim zobowiązania do wykonywania ciężącego obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby. Podobnie, obowiązek ten nie należy do kręgu środków kompensacyjnych unormowanych w rozdziale Va Kodeksu karnego. Obowiązek ten przewidziany został natomiast w treści art. 72 § 1 pkt 3 k.p.k. i może zostać orzeczony wobec oskarżonego, któremu wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Ma on na celu weryfikację przyjętej wobec oskarżonego pozytywnej prognozy kryminologicznej skutkującej

orzeczeniem wobec niego środka probacyjnego, tj. kary pozbawienia wolności w zawieszeniu.

Jednocześnie podkreślić należy, że aby możliwym było nałożenie ww. obowiązku na oskarżonego, któremu wymierzono inną karę, uprawnienie to musi wynikać z konkretnego przepisu ustawy. Jakkolwiek Sąd Rejonowy w W. powołał treść art. 34 § 3 k.k.w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k., to jednak nie dostrzegł, że wspomniany przepis przewiduje możliwość orzeczenia obowiązków z art. 72 § 1 pkt 2-7a k.k. (a więc i zobowiązania do wykonywania ciężącego obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby) jedynie w przypadku wymierzenia oskarżonemu kary ograniczenia wolności. Żaden przepis Kodeksu karnego nie przyznaje natomiast Sądowi meriti kompetencji do obciążenia ww. obowiązkami sprawcy skazanego na samoistną karę grzywny. Brak takiego unormowania czyni zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oczywiście wadliwym, a uchybienie to miało oczywisty i ewidentny wpływ na treść wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2020 r., III KK 625/19)

Tym samym zaszła konieczność uchylenia wyroku nakazowego w zaskarżonej części. Jednocześnie kierunek wywiedzionej przez Prokuratora Generalnego kasacji jak i rzeczywisty (abstrahując od kierunku kasacji) brak możliwości orzeczenia wobec oskarżonego obowiązku z art. 72 § 1 pkt 3 k.p.k. na podstawie innego alternatywnego przepisu Kodeksu karnego czynią bezprzedmiotowym wydanie orzeczenia następczego w postaci przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. W tym miejscu warto wspomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego art. 537 k.p.k. nie zawiera pełnego katalogu możliwych rozstrzygnięć sądu kasacyjnego i możliwe jest także ograniczenie się Sądu Najwyższego do uchylenia wadliwego rozstrzygnięcia bez wydawania orzeczenia następczego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2020 r., III KK 625/19; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV KK 413/14; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2001 r., III KKN 168/01; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 r., IV KK 267/05).

Wydatkami postępowania kasacyjnego, zgodnie z art. 638 k.p.k., obciążono Skarb Państwa.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.